

תנועת לאור – לב אחד ורוח חדשה

הוקמה : פסח תשל"ט , אפריל 1979

ת.ד 7655 ירושלים 9107601

דוא"ל : tnuat.laor@gmail.com

אתר אינטרנט www.laor.org.il

תנועת לאור – כנס סוכות תשפ"ז 27/09/2026 – סיכום דברים *

בכנס נישאו דברים לזיכרו של חזקי שנאן, מזכיר התנועה, אשר נהרג בתאונת עבודה בחודש יוני האחרון.
הדוברים היו: יעקב חסדאי, שמוליק כרמון, משה דיין, קובי גרשוני, יעקב וימן

חסדאי: רוב שנותיי היו במדינת ישראל העצמאית. אני חרד מאד אם זו לא תקופת זוהר שניתנה לי במהלך חיי. אנו לפני בחירות ולציבור לא ברור על מה הויכוח, פרט לנקודה אחת: כן ביבי או לא ביבי. ובציבור נשמעות שתי נימות: מדינת ישראל צועדת קדימה והשאלה היא "מי יוביל". או מדינת ישראל צועדת אחורה והשאלה היא "מי יעצור". אולם שאלות אלו לא נדונות באופן רציני ואחראי. השאלות התחדדו מאז "שבעה באוקטובר" – האסון הגדול ביותר למדינה מאז הקמתה והאסון הגדול ביותר לעם היהודי מאז השואה.

ישראל נוסדה והונחתה ע"י אידיאולוגיה ציונית: החזרת העם היהודי לארצו, הקמת מדינה יהודית, שינוי הגורל היהודי. זה היה לב המהפכה הציונית וזו הייתה "תרבות של מטרה". המטרה קידשה את האמצעים (ארגוני מחתרת מצד אחד ופעולות מדיניות מצד שני ועוד). דבקות במטרה – כל הדרכים כשרות. ולכן המבחן היה "מבחן התוצאה" – סיסמה שלעיתים הצדיקה הרבה מעשים אם המטרה הושגה גם הדרכים היו כשרות. שבעה באוקטובר נתן מכה אנושה לתרבות המטרה ועדיין לא עיכלנו את המשמעות. זה לא רק הטבח. זה מערער את תפיסת היסוד הציונית כי בא"י גורלנו ישתנה. אם אנו חשופים לאותה בעיה כמו בגלות – אז מה הטעם בהקמת מדינה? **חלקים בציבור מרגישים שמשהו בתשתית המוסרית-ערכית התערער וצריך להתמודד עם השאלה האם השתנה הגורל היהודי או לחפש הגדרות ומשמעויות חדשות לקיום המדינה.** זו התמודדות שהחברה הישראלית תצטרך להתמודד איתה בדור הקרוב. במערכת בחירות זו לא תהיה תשובה. כולם מנסים ליצור תקווה ואופטימיות שישכחו את האסון הנורא. השאלה מי יעלה את המדינה מחדש לפסים של הצלחה. יש סימן מעורר דאגה. ב-50 שנים חוונו 2 אסונות גדולים: מלחמת יו"ש ושבעה באוקטובר. הם פגעו בחברה שהאמינה כי היא נמצאת בתקופה של הצלחה ושגשוג. איך הופתענו פעמיים בצורה כה קיצונית? מי ערב שהחברה תוכל לעמוד בכישלון נוסף, כאשר לא למדה לקח ממלחמת יו"ש והופתעה שוב.

מלחמת יו"ש היא הפתעה צבאית. מוגבלת. צה"ל ידע שתהיה מלחמה ונבנה לכך. ההפתעה הייתה בעיתוי (מעבר לכישלון המודיעיני). השבעה באוקטובר הוא הפתעה בטווח הארוך אחרנית. מערכת מדינית וצבאית שהעריכו שאין סכנה למדינה ויש מכנה משותף לשני האירועים. ביו"ש היה לנו ביטחון עצמי מופרז של ההנהגה והחברה, שהתפתח ממלחמת 6 הימים. ידענו שתהיה מלחמה אבל היינו בטוחים שננצח. החברה הישראלית לא התכוונה ללמוד לקח מיו"ש והייתה אשליה של עתיד גדול צפוי לנו. ואכן הגיע השלום עם מצרים וירדן והחלשת המשטר בסוריה. כאילו אין לנו יותר אויבים בגבולות. בשנים האחרונות נתניהו מכר לציבור את האמונה ש"פנינו אל השמש העולה". "הסכמי אברהם" עזרו לו בכך והוא טיפח את התקווה שגם סעודיה, הגדולה והחשובה, מצטרפת להסכמים אלו.

כישלון שבעה באוקטובר הוא אות אזהרה חמור, גם לאופטימיות חסרת הכיסוי, אותה מנסים לשדר במערכת הבחירות, אופטימיות שהובילה אותנו למלחמה הנמשכת 3 שנים.

לישראל הסכם שלום עם מצרים וירדן, והסכמים אחרים עם מדינות ערב נוספות. אולם אין לישראל הסכם עם האיסלאם ולא עם הפלסטינים. משנת 1949 הפלסטינים לא נתפסים כאויב המסכן את עצם קיומנו, אולם הם המשיכו לשאת ולטפח את חלום הנקמה. מבצע "שומר חומות" (2021-05) היה רמז עבה. קיבלנו זאת בהפתעה וזהו אות אזהרה. לכן יש לבדוק את יחסינו עם הפלסטינים. מספר אירועים מול חמאס והפלסטינים במהלך השנים הזכירו לנו שהחשבון מצידם לא נגמר. יו"ר תנועת בל"ד, סאמי אבו-שחאדה, אמר שהשבעה באוקטובר הוא אירוע מכונן לפלסטינים.

כיום יש לישראל אויב חדש שאנו רק בתחילת המאבק איתו – האיסלאם הקיצוני. חמאס מייצג גם אותו. לתנועות אלו (האחים המוסלמים ועוד) יש הצלחה במדינות רבות, בעיקר באפריקה. האם מדינת ישראל מוכנה למלחמה כזו? מה חוסנה של החברה הישראלית? עלינו להשתחרר מהאופטימיות ולהתכונן למאבק בצורות שונות, גם עם אויבים שאיננו מכירים.

יש סימנים מדאיגים הנוגעים לחוסנה של החברה הישראלית וזה נוגע למערכת הערכים שהיא המקנה חוסן לחברה.

אחריות. ב"ליכוד" הולכים כעדר, גם אנשים בלי מעמד והישגים, ללא כל ביקורת על ההנהגה. העם לא רואה בזה פגם.

כבוד. מושג חיוני בחיי כל חברה. בוועדת אגרנט (1973) ישבו אנשים שנתפסו בציבור כאנשי כבוד. שופטים, רמטכ"לים. לא היה ערעור על מעמדם. כיום שר המשפטים מבזה את בית המשפט. סרטון בחירות מראה שגוררים שופט על הריצפה.

חברה בלי הערך "כבוד", המכירה שיש אנשים נשואי עם שהולכים אחריהם ומצייתים להם, לא יכולה להתקיים.

בלי ערכים אלו אין סיכוי להתמודד עם הסכנות בעתיד. בחברה הישראלית נעלמה החוכמה. מנהיגי העם היו חכמים, גם אם לא תמיד ישרים. גם עוזריהם היו אנשי ערכים ויכולת. כאשר רואים מי מקיף את נתניהו – רואים שנעלמה החוכמה. החברה החרדית, לעומת זאת, מונהגת ע"י חכמים היודעים לנצל את המצב לטובתם והם מצליחים לשרוד ואף להתחזק. הם מבינים שמולם עומדים אנשים שכל רצונם הוא לשלוט, והם לא מעריכים אותם. גם העם, ישראל הציונית, לא התקומם כאשר נתניהו נכנע לכל דרישות החרדים בהסכמים הקואליציוניים של שנת 2019. **ההתמכרות לתקווה שיהיה טוב יותר היא התמכרות משכרת ומשקרת. אם לא נצליח להחזיר את החוכמה והערכים לא יהיה לנו סיכוי כחברה וכמדינה.**

דין פתוח

משה דיין: מציע לא לקבל כמיקשה אחת את כלל הפלסטינים בישי"ע ובישראל; חלק מערביי ישראל אמנם מגדירים עצמם כפלסטינים, אבל הם בכ"ז מחשיבים עצמם כאזרחי המדינה! עם הפלסטינים בישי"ע, אין כיום תנאים לקיום מו"מ אמיתי, גם בגלל המבנה החברתי והשילטוני שלהם, שאינו מאפשר להם, לבטא עצמם כציבור.

האופוזיציה בישראל למעשה אינה מתפקדת כאופוזיציה: כל ההסתייגויות השונות של המפלגות השונות, לכאורה כלל אינן "מתכנסות" (בינתיים), לכדי הקמת שילטון חלופי, בגלל החרמות: בלי ערבים / חרדים / שמאל / ימין... **חסדאי:** הבית השני חרב בגלל הקיצונים. בארץ יש קבוצה עם תפיסה משיחית קיצונית והם בטוחים שהם יכולים לגרום את העם כולו לעבר הגאולה. חייבים להעמיד את השוליים הקיצוניים במקומם. שום שלטון מכובד לא יכול לסבול קיצונים שמשניאים אותנו בכל העולם. **אסור לתת לקיצונים לקבוע את המדיניות הלאומית.**

שמוליק כרמון: הדמוקרטי בכל העולם המערבי תחת מתקפה ואחד הצירים הוא האיסלאם הפוליטי שאינו מתון. מדינת ישראל היא בחזית. הידרדרות האופטימית החלה עם עליית הרפובליקה האסלאמית באיראן. המשותף למחדל יוה"כ והשבעה באוקטובר היא הקונספציה – לא רק של נתניהו. התקווה אינה רק אשליה אלא דבר מעצים. לא חשבנו שאין סכנה אבל התכוונו למלחמה מול איראן ולא הערכנו את הסכנה מחמאס וחיזבאללה. נתניהו השחית את הערך "כבוד". **חסדאי:** נתניהו הגדיר את איראן כאויב מספר אחד ותיכנן איך לתקוף את האיראנים. אבל לא תיכנן איך להגן על האוכלוסייה במקרה של מתקפת טילים מסיבית. המחשבה לא הייתה מספיק מאוזנת.

צבי נתן: "כיפת ברזל" הגנה טובה על האוכלוסייה והיא חלופה למקלטים.

חסדאי: ההצלחה של "כיפת ברזל" ומערכות ההגנה הנוספות בעיקר בגלל שהיה שימוש מוגבל בתקיפה.

יהושע גור: מי האמין שנצליח לגייס את האמריקאים לטובתנו ונתקוף את איראן? נתניהו עשה דברים שלא יאמנו. הבעיה העיקרית בחברה הישראלית היא השנאה. אין גוש שינוי – יש גוש שונא.

קובי גרשוני (גילת): אין למדינה סיכוי לשרוד בסיטואציה הקיימת אם לא יהיה שינוי.

אחריות היא נכונות לשלם מחיר על כישלון שלך או של כפופים לך.

בגלל המבנה הקואליציוני לא רואה שום שינוי באופק. לכן הגדרנו בלאו"ר שיש לשנות את מבנה המשטר. בפרשת הצוללות, מנדלבליט קבע שאין לחקור את נתניהו. מה שקרה שם זוהי בגידה ויש לכך פתרון.

אפרת: מאות אלפי משפחות של חללים ופצועים מחכים לתשובה ואין ועדת חקירה. איזה מענה זה למשפחות ולאנשים ששילמו את המחיר היקר ביותר. ומעבר לקו הירוק יש התעללות של "נערי גבעות" באוכלוסייה המקומית. איך נחיה כאן? **חסדאי:** אי הקמת ועדת חקירה זהו ביזיון לאומי. אבל איך תפעל הועדה לכשתקום – זו שאלה מהותית.

ועדת אגרנט (1973) קיבלה מנדט לחקור רק את שלושת הימים הראשונים של המלחמה ולא הצליחה לחקור את הדרגים ממח"ט ולמטה. כאן מדובר על חקירה של שנים רבות אחורנית, החלטות צבא וממשלה, בנוסף לתיפקוד בזמן המלחמה. מעריך כי אין סיכוי להקים ועדת חקירה שתוכל לבצע משימה כה מורכבת, מה גם שמערערים מראש על הרכב חבריה.

יעקב וימן: מציע (כמובן, כרגע רק בהומור) שניתן ל-AI להיות ועדת החקירה.

מוטי הוכמן: סיפר על כנס בנושא "אזרחות משותפת" בהשתתפות יהודים וערבים. כל הערבים הגדירו עצמם, בלי תיאום מראש, כ"מוסלמי, פלשתינאי, בעל ת.ז. ישראלית". אצל היהודים היו הגדרות שונות.

הערבים נגדנו, גם אם הם עובדים איתנו. מי ששינה את "כללי המשחק" הייתה ממשלת השינוי בראשות נפתלי בנט, ולמעשה מי שמנהל את המדינה, ומפריע בעצם לממשלה, זה ה"דיפ-סטייט".

חסדאי – תשובות לשאלות וסיכום

ניסינו להתמקד בבעיות של החברה הישראלית ולא של מחנה מסוים. לצערי, הויכוח גלש לפוליטיקה ולמפלגות. נקווה שנעבור בשלום את מערכת הבחירות ואת תוצאותיה.

רשם וערך: יעקב וימן

* מסיכום הדברים הושמטו קטעים שאינם נוגעים ישירות לדיון.

הסיכום אינו ערוך לפי מהלך הדברים בדיון אלא כסיכום של כל דובר.